

ขั้นตอนและวิธีการจัดตั้งบริษัทจังหวัด

การจัดตั้งบริษัทจังหวัดเป็นนโยบายของรัฐบาลที่ได้เริ่มดำเนินการตั้งแต่ พ.ศ. 2483 โดย การร่วมทุนระหว่างรัฐบาลกับเอกชน และรัฐบาลจัดสรรเงินงบประมาณเข้าร่วมถือหุ้นในบริษัทเกินกว่าร้อยละ 50 ของจำนวนหุ้นทั้งหมด มีผลทำให้บริษัทจังหวัดในขณะนั้นมีฐานะเป็นรัฐวิสาหกิจซึ่งรัฐบาลเป็นผู้ให้ความสนับสนุนช่วยเหลือในการดำเนินการค้าของบริษัท ในระยะต่อมาได้มีการพิจารณาเห็นว่า การดำเนินงานของบริษัทต้องอยู่ภายใต้ระเบียบของรัฐบาลทำให้เกิดข้อยุ่งยากในการดำเนินงาน บริษัทจังหวัดหลายแห่งจึงได้เปลี่ยนฐานะของตนเองให้พ้นจากการเป็นรัฐวิสาหกิจ เพื่อให้สามารถดำเนินการธุรกิจได้คล่องตัวยิ่งขึ้น ใน พ.ศ. 2522 บริษัทจังหวัดที่มีอยู่ทั้งสิ้นจำนวน 34 บริษัทมีฐานะเป็นรัฐวิสาหกิจเพียง 5 บริษัท ส่วนอีก 29 บริษัทพ้นจากการเป็นรัฐวิสาหกิจแล้ว แต่ยังคงได้รับการส่งเสริมจากทางราชการเช่นที่แล้มา บริษัทจังหวัดที่จัดตั้งขึ้นนี้มีลักษณะเป็น "บริษัทจำกัด" ซึ่งจะต้องดำเนินการต่าง ๆ เพื่อให้เป็นบริษัทอย่างถูกต้องตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะ 22 ว่าด้วย "หุ้นส่วนบริษัท" ส่วนการดำเนินงานของบริษัทจะต้องเป็นไปตามขอบเขตของวัตถุประสงค์ที่ได้ระบุไว้ในหนังสือบริคณห์สนธิ และสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล

ลักษณะสำคัญของบริษัทจังหวัดที่แตกต่างจากบริษัทจำกัดทั่วไปมีดังนี้ :-

1. บริษัทจังหวัดตั้งขึ้นในจังหวัดใดต้องได้รับความเห็นชอบจากจังหวัดและกรมการค้าภายใน
2. บริษัทจังหวัดที่จะจัดตั้งขึ้นใหม่ต้องมีทุนจดทะเบียนไม่น้อยกว่าหนึ่งล้านบาท และกระทรวงพาณิชย์ต้องถือหุ้นในบริษัทร้อยละสามสิบของจำนวนหุ้นทั้งหมด
3. ต้องมีผู้ถือหุ้นในบริษัทไม่น้อยกว่าห้าสิบคน และอย่างสูงไม่เกินเก้าสิบเก้าคน
4. ต้องมีบุคคลในจังหวัดที่ขอจัดตั้งบริษัทจังหวัด เป็นผู้ถือหุ้นไม่น้อยกว่าร้อยละห้าสิบของจำนวนผู้ถือหุ้นทั้งหมด และมีหุ้นนับรวมกันได้ไม่น้อยกว่าร้อยละห้าสิบของจำนวนหุ้นทั้งหมด
5. ผู้ถือหุ้นคนหนึ่ง ๆ ยกเว้นกระทรวงพาณิชย์ถือหุ้นได้ไม่เกินร้อยละห้าของจำนวนหุ้นทั้งหมด

6. การดำเนินงานของบริษัทต้องเป็นการสนองนโยบายของรัฐบาลและยินยอมปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับที่ทางราชการกำหนด

ทุนของบริษัท

ทุนจดทะเบียนจะต้องกำหนดไว้ไม่ต่ำกว่า 1,000,000 บาท (หนึ่งล้านบาท) เป็นทุนที่ต้องเรียกชำระด้วยตัวเงินเต็มตามมูลค่าหุ้นให้แล้วเสร็จก่อนวันจดทะเบียนบริษัท บริษัทจังหวัดจะต้องมีกระทรวงพาณิชย์ร่วมถือหุ้นอยู่ด้วยร้อยละสามสิบของจำนวนหุ้นทั้งหมด ซึ่งในการจัดตั้งเดิมนั้นทางรัฐบาลมีเงินงบประมาณที่จัดสรรไว้เพื่อนำมาลงทุนร่วมกับเอกชน แต่ปัจจุบันกระทรวงพาณิชย์ไม่ได้รับการจัดสรรงบประมาณที่จะนำมาใช้เป็นเงินทุนดำเนินการจัดตั้งบริษัทได้ แต่อย่างไรก็ดีได้มีประชาชนในบางจังหวัดยื่นคำเสนอขออนุมัติจัดตั้งบริษัทจังหวัดต่อกระทรวงพาณิชย์ผ่านความเห็นชอบของทางจังหวัด โดยผู้เริ่มก่อการตั้งบริษัทออกเงินค่าหุ้นส่วนที่ กระทรวงพาณิชย์จะต้องร่วมลงทุนให้แทนเป็นการให้เปล่าและได้ยื่นขอเสนอที่จะปฏิบัติอีกหลายประการ กระทรวงพาณิชย์ได้พิจารณาแล้วเห็นว่า คำเสนอของผู้เริ่มก่อการช่วยย้ําจัดปัญหาเรื่องเงินงบประมาณและประกอบกับมีนโยบายที่จะตั้งบริษัทจังหวัดให้ครบทุกจังหวัด เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการกระจายสินค้าช่วยเหลือประชาชนในส่วนภูมิภาค จึงได้ให้ความเห็นชอบในการจัดตั้งบริษัทจังหวัดขึ้น และสำหรับจังหวัดอื่น ๆ ให้ถือเป็นหลักการว่าถ้ามีผู้เริ่มก่อการยื่นคำเสนอว่าตนเองคนเดียวก็มีให้กรมการค้าภายในให้ความเห็นชอบการตั้งได้

เงื่อนไขและคุณสมบัติของผู้เริ่มก่อการ

1. ผู้เริ่มก่อการบริษัทจังหวัดจะต้องไม่มีตำแหน่ง เป็นกรรมการหรือผู้จัดการในบริษัทจังหวัดอื่น ๆ อยู่แล้ว
2. ผู้เริ่มก่อการทุกคนต้องมีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดที่ขอจัดตั้งนั้นไม่น้อยกว่า 1 ปี โดยให้แสดงหลักฐานสำเนาทะเบียนบ้านประกอบการพิจารณา
3. ในกรณีที่จังหวัดหนึ่ง ๆ มีผู้ยื่นความจำนงขอจัดตั้งบริษัทจังหวัดหลายชุด ให้จังหวัดเป็นผู้พิจารณาให้ความเห็นชอบคณะผู้เริ่มก่อการเพียง 1 ชุด โดยให้ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กรมการค้าภายในกำหนดไว้ และให้สำนัฯถึงความสามารถของผู้เริ่มก่อการว่าจะสามารถดำเนินการจัดตั้งบริษัทจังหวัดให้บรรลุวัตถุประสงค์และนโยบายของทางราชการได้หรือไม่ แล้วให้จังหวัด

เล่นอกรมการค้าภายในเพื่อพิจารณา อีกชั้นหนึ่ง

4. คำร้องขอจัดตั้งของผู้เริ่มก่อการตั้งบริษัทต้องทำเป็นหนังสือยื่นต่อกรมการค้าภายใน ตามแบบที่กำหนด* และผู้เริ่มก่อการจัดตั้งบริษัททุกคนต้องร่วมกันลงชื่อโดยมีพยานบุคคลอย่างน้อย 2 คน ลงลายมือชื่อเป็นพยานรับรองว่าเป็นลายมือชื่อที่แท้จริงของผู้เริ่มก่อการ และพยานคนหนึ่งจะต้องเป็นพณิชย์จังหวัดในจังหวัดซึ่งบริษัทจะขอจดทะเบียนตั้งอยู่

วิธีการจัดตั้ง

1. เมื่อกรมการค้าภายในได้รับคำขอจัดตั้งจากผู้เริ่มก่อการและหนังสือรับรองจากจังหวัดแล้ว** จะพิจารณาขอความเห็นชอบจากกระทรวงพาณิชย์

2. แจ้งการให้ความเห็นชอบไปยังผู้เกี่ยวข้อง เมื่อได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงพาณิชย์แล้ว กรมการค้าภายในจะทำหนังสือถึงกรมทะเบียนการค้า เพื่ออนุญาตให้ใช้ชื่อบริษัทจังหวัดในการขอจดทะเบียนหนังสือบริคณห์สนธิของบริษัทที่จะจัดตั้งได้ และแจ้งการให้ความเห็นชอบไปยังผู้ว่าราชการจังหวัดและพาณิชย์จังหวัด

3. ยื่นจดทะเบียนหนังสือบริคณห์สนธิ*** ผู้เริ่มก่อการจะต้องไปยื่นขอจดทะเบียนหนังสือบริคณห์สนธิที่สำนักงานพาณิชย์จังหวัดแต่ละแห่ง

4. บอกกล่าวการขายหุ้นและประชุมจัดตั้งบริษัท ผู้เริ่มก่อการบอกกล่าวการขายหุ้น และเมื่อมีผู้เข้าซื้อซื้อหุ้นครบจำนวนแล้ว ผู้เริ่มก่อการตั้งบริษัทจะต้องเรียกประชุมผู้เข้าซื้อซื้อหุ้นเพื่อประชุมจัดตั้งบริษัทตามมาตรา 1107 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดยส่งหนังสือนัดประชุมพร้อมด้วยระเบียบวาระไปยังผู้เข้าซื้อซื้อหุ้นทุกคนก่อนวันประชุมไม่น้อยกว่า 7 วัน และเชิญเจ้าหน้าที่ฝ่ายราชการประกอบด้วย ผู้ว่าราชการจังหวัด พาณิชย์จังหวัด อธิบดีกรมการค้าภายใน โดยมีหนังสือติดต่อล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 15 วัน พร้อมทั้งแนบบัญชีรายชื่อผู้เข้าซื้อซื้อหุ้นทั้งหมด ซึ่งแสดงรายชื่อ ที่อยู่ อาชีพ และจำนวนหุ้นที่ต่างคนได้ลงชื่อซื้อหุ้นไว้ไว้ให้ด้วย

* ดูเพิ่มเติมที่ภาคผนวก ก. หน้า 108

** ดูเพิ่มเติมที่ภาคผนวก ข. หน้า 111

*** ดูเพิ่มเติมที่ภาคผนวก ค. หน้า 113

5. เรื่องที่จะพิจารณาในที่ประชุมตั้งบริษัท

5.1 ทำความตกลงตั้งข้อบังคับของบริษัท ****

5.2 ให้สัตยาบันแก่บรรดาสัญญา ซึ่งผู้เริ่มก่อการได้ทำไว้ และค่าใช้จ่ายอย่างหนึ่งอย่างใดซึ่งผู้เริ่มก่อการต้องออกไปในการเริ่มก่อตั้งบริษัท (โดยเฉพาะสัญญาที่ผู้เริ่มก่อการให้ไว้กับกระทรวงพาณิชย์ต้องแจ้งต่อที่ประชุม)

5.3 วางกำหนดจำนวนเงินซึ่งจะให้แก่ผู้เริ่มก่อการ ถ้าหากมีเจตนาว่าจะให้

5.4 วางกำหนดจำนวนหุ้นบุริมสิทธิ ทั้งกำหนดสภาพและบุริมสิทธิแห่งหุ้นนั้น ๆ ว่าเป็นสถานใด เพียงใด ถ้าหากจะมีหุ้นเช่นนั้นในบริษัท

5.5 วางกำหนดจำนวนหุ้นสามัญ หรือหุ้นบุริมสิทธิ ซึ่งออกให้เสมือนหนึ่งว่าได้ใช้เต็มมูลค่าแล้ว หรือได้ใช้ให้แต่เพียงบางส่วนแล้ว เพราะใช้ให้ด้วยอย่างอื่นนอกจากตัวเงิน และกำหนดว่าเพียงใดซึ่งจะถือเอาเป็นว่าได้ใช้เงินแล้ว ถ้าหากจะมีหุ้นประเภทใดในบริษัทให้ตกลงในที่ประชุมอย่างชัดแจ้งว่า จะออกหุ้นสามัญหรือหุ้นบุริมสิทธิเสมือนหนึ่งว่าได้ใช้เงินแล้ว เพื่อทดแทนคุณแรงงาน หรือตอบแทนทรัพย์สินอย่างใดต้องระบุให้ชัดเจน

5.6 เลือกตั้งกรรมการและผู้สอบบัญชีอันเป็นชุดแรกของบริษัท และวางกำหนดอำนาจไว้ด้วย (กฎหมายกำหนดให้ผู้สอบบัญชีของบริษัทต้องเป็นผู้สอบบัญชีรับอนุญาต) รายงานการประชุมจัดตั้งบริษัทให้จัดส่งไปยังกรรมการค้าภายในด้วย

6. ยินขอจดทะเบียนเป็นบริษัทจำกัด เมื่อได้มีการประชุมจัดตั้งบริษัทเสร็จสิ้นแล้ว ผู้เริ่มก่อการจะต้องมอบการงานทั้งปวงให้แก่กรรมการบริษัท และกรรมการบริษัทจะต้องยื่นขอจดทะเบียนเป็นบริษัทจำกัดที่สำนักงานพาณิชย์จังหวัดตามแบบที่ทางราชการกำหนด ภายใน 3 เดือน นับแต่วันประชุมจัดตั้งบริษัท ถ้ากรรมการบริษัทมิได้ดำเนินการจดทะเบียนให้เสร็จสิ้นภายในกำหนด 3 เดือน นับแต่วันประชุมจัดตั้งบริษัท ถือว่า บริษัทนั้นเป็นอันมิได้จัดตั้งขึ้น นายทะเบียนก็จะจำหน่ายออกจากทะเบียน

7. โอนหุ้นให้แก่กระทรวงพาณิชย์ เมื่อนายทะเบียนรับจดทะเบียนเป็นบริษัทจำกัด ตามกฎหมาย และออกใบสำคัญแสดงการจดทะเบียนให้แล้ว ผู้เริ่มก่อการจะต้องโอนหุ้นให้แก่-

กระทรวงพาณิชย์ เพื่อให้เป็นการเสรีขึ้นตามที่ได้ให้สัญญาไว้ต่อกระทรวงพาณิชย์ในคราวที่
ยื่นขอจัดตั้งบริษัทจังหวัด

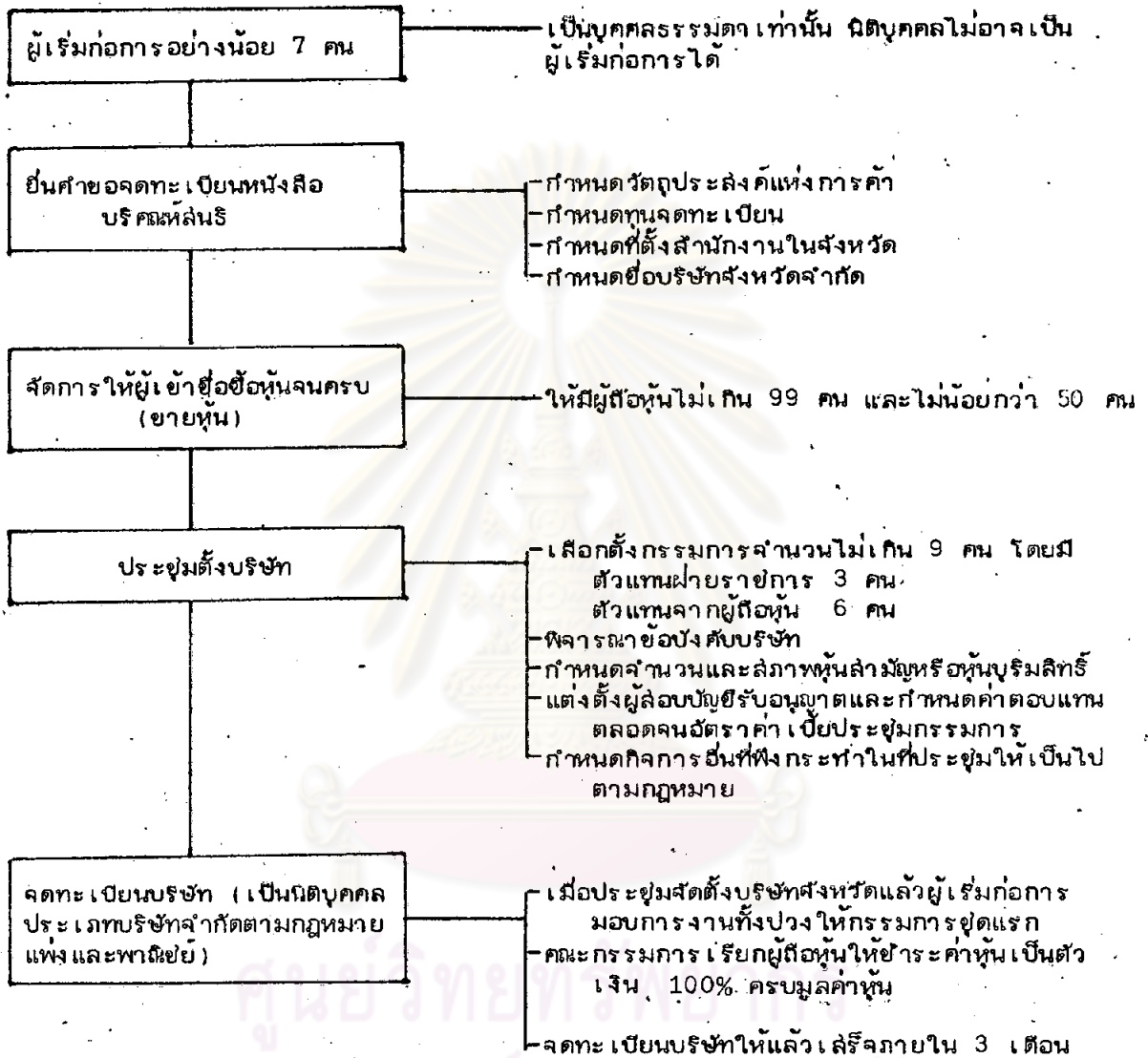
เมื่อจดทะเบียนเป็นบริษัทจำกัดดังกล่าวแล้ว บริษัทก็มีสภาพเป็น "นิติบุคคล" ดำ-
เนินกิจการตามวัตถุประสงค์ที่ระบุไว้ในหนังสือบริคณห์สนธิ โดยมีความมุ่งหมายที่จะให้ได้ผล
กำไรจากกิจการที่กระทำนั้นมาแบ่งปันกัน ถ้าหากจะประกอบการค้าตามวัตถุประสงค์อย่างใด
ที่มีกฎหมายควบคุมไว้โดยเฉพาะแล้ว ก็จำเป็นต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายใน
เรื่องนั้น ๆ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รูปที่ 1 แผนภูมิแสดงวิธีการจัดตั้งบริษัทจังหวัด

วิธีการจัดตั้ง

ศูนย์วิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย